

a németek irtanak a bibliotheka felől, hogy Szolimán azt megégette volna és mind elveszett volna.» (Mikó I. p. 204—5.)

Tudjuk továbbá, hogy gróf Althán komáromi várparancsnok 1616-ban a budai pasával tárgyalásokat folytatott a Corvina maradványainak megváltására nézve. Ha tehát az imakönyv Beatrixtól vagy a budai könyvtárból származott, alig hihető, hogy azt Koháry fel nem jegyezte volna. Lehetséges különben, hogy a könyvet a Pálffy család már régebben bírta s Pálffy Miklós mikor Kohárynak ajándékozta nem említé provenienciáját; lehet hogy Beatrix, lehet hogy Aragoniai János esztergomi érsek magukkal hozták ide Nápolyból, de hogy kinek birtokában volt először és milyen viszontagságon ment át, míg Koháry tulajdonába került, eziránt semmiféle positiv adataink nincsenek. Azon körülmény, hogy az imádságos könyv nő számára iratott valószínűvé teszi azt, hogy eredetileg valamely aragoniai hercegnőé s talán épen Beatrixé lehetett, de ezt semmi positiv adat nem igazolja. Bizonyos tehát csak az: hogy a kézirat magyarországi provenienciája 1605-ig nyulik fel, és hogy a traditio azt Beatrix királynénak tulajdonítja. A provenienciát a traditíóval positiv adatok alapján összeegyeztetni lesz a jövő buvárlatok feladata. Addig pedig tartjuk a kéziratot annak a mi, Beatrix királyné hagyományoszerű imakönyvének, mely aragoniai czimmerrel s 1605-ig felnyúló magyarországi provenienciával bir.

A kéziratot eddig ismertették: Kropf a mülki kéziratok leírásában, továbbá az osztrák statistikai hivatal az osztrák könyvtárakról adott 1874-ik évi statistikai kimutatásában és mások; a hazai irodalomban Kámánházy Béla a »Nemzeti Hírlap« 1875-ki folyamában elevenítette fel. Mindnyájan azonban vakon követik a traditíót s az imakönyvet feltétlenül Beatrixnak tulajdonítják.

Végre megjegyzem még, hogy ez imakönyvet a mülki beneczés apát ur a legnagyobb készséggel bocsátotta a múzeumi könyvtár használatára, mért is kötelességünknek tartjuk liberalitásáért, itt hálás köszönetünket kifejezni.

Corvin János két Horoscópja. Három esztendeje, hogy a krakói egyetemi Jagello-könyvtár megkezdte kézíratainak raisonné-katalogusát közrebocsátani. A munkát Dr. Wislocky László könyvtár-őr végzi, ki ekkorig a vállalatból hat füzetet tett

közzé, s ezekben 3418 kéziratról adott szakszerű ismertetést. A catalogus bennünket is közelebről érdekel, mert sok oly magyarországi vonatkozású kéziratot sorol fel, melyekről ekkorig tudomásunk nem volt, s ha teljesen elkészül, a hazai történetírásnak jó szolgálatot fog tenni.

E catalogusban figyelmemet különösen megragadta: Corvin János horoscopja, melyre Fraknoi Vilmos történészünk már régebben figyelmeztetett, de melynek létezéséről a tudományos világ csak a közrebocsátott catalogusból nyert először értesülést.

E horoscopot azóta a krakkói könyvtártól egy havi használatra elkérettem, lefényképeztettem s mivel irodalmunkban ekkorig ismertetve nem volt, itt kívánom ezuttal bemutatni.

A horoscop 8-adrétű papirkézirat a XV. századból, magassága 22, szélessége 16 centiméter. Négy levélből áll, melyekből azonban csak három van szöveggel beírva, a 4-ik üres. Szignaturája: Cod. lat. crac. 2858. Ugylátszik eredetileg más kézirrattal volt összekötve, mert az 1-ső levélen a 48-dik lapszámot találjuk.

Szerzőjét nem ismerjük. Azt sem tudjuk egész biztossággal, hogy eredeti-e vagy másolat; azon körülmény azonban, hogy a kéziratban két horoscop van, egy 1473, és egy 1485-ből, továbbá hogy az első horoscopnak vége, a másoló hibájából, a 3^b levélen a második horoscop után következik, valószínűvé teszi azt, hogy mind a kettőt más kézirrattól másolták és pedig az írás után itélve egy időben, minden bizonnyal a XV. században.

A horoscop érdekes bibliographiai és műveltségtörténeti tekintetben, mert világot vet a XV. század asztrologicus viszonyaira, s megismertet egy oly hazánkat érdeklő adattal, melyet tudósaink ekkorig még nem használtak fel.

A horoscop jelenleg színes papirboritékba van kötve. Előlevele nincs, hanem mindjárt az első levéllel kezdődik. Ennek első lapja üres s csak a második lapon veszi kezdetét a szöveg, mely tintavonalakon szabályos cursiv írásban foly.

E lap elején van Corvin János 1473-ik évi születésének horoscopja. Ezután következik a magyarázó szöveg, mely a 2^a levélen megszakad és 3^b levélen végződik; a közbeeső 2^b — 3^a leveleken van a másik horoscop 1485-ből, szintén Corvin Jánosról, s az előbbinek mintájára magyarázó szöveg követi. Mind a két

horoscopot hasonmásban a magyarázó szöveggel együtt alább egész terjedelemben adjuk.

Ezekből megítélhetik olvasóink a horoscop tartalmát. Az ábrák csillagászati részének megvilágítására azonban czélszerűnek tartottuk Dr. Hoitsy Pál tanár urnak szivességét igénybe venni, ki a horoscopot következőleg magyarázza:

»Az alább látható két ábra a horoscopok rendes alakját mutatja: egy négyszög, körülvéve 12 háromszög által. E tizenkét háromszög jelöli a nap tizenkét óráját. A háromszögekben — s ez szintén rendes szokás a horoscópoknál — kétféle írást találunk, feketét és vöröset. Fekete által az állócsillagok helyzete van megjelölve, vörös által a bolygóké, napé és holdé, szóval az égbolt látszólagos mozgó testeie.

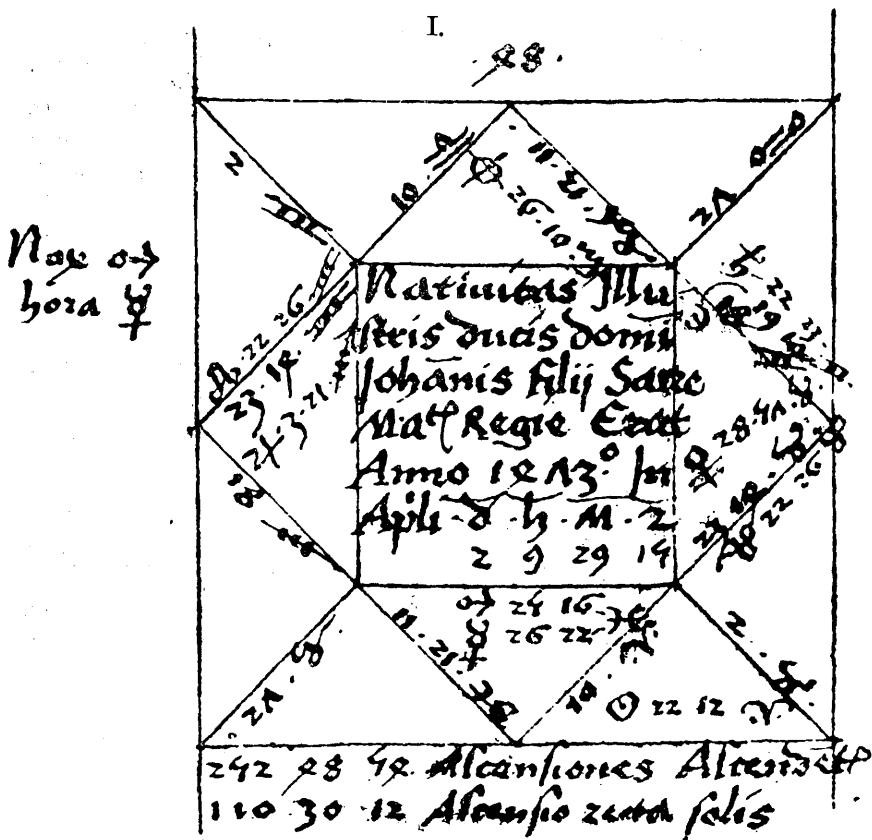
A horoscóp ugyanis azt tünteti elő, hogy a kérdéses időben az ég melyik csillaga hol foglalt helyet. Ha Mars volt a délkörhöz közel, az egészen más következéseket vont maga után az astrológia hite szerint, mintha Jupiter volt e helyen. Minden bolygó más és más időben volt »uralkodó planéta«, s mindegyik bolygónak meg volt nem csak a maga éve, de minden napon a maga órája is. Ebben az időben ő volt a »legerősebb«, s érvényesítette a maga befolyását a többi bolygó daczára is, melyeknek befolyása talán ellenkező volt. Így p. o. Mercur a borbélyoknak, kereskedőknek, tolvajoknak stb. levén pártfogója, ezek csakis az ő uralkodásának idején foghattak valamibe, ha azt akarták, hogy az sikerüljön.

Minden bolygónak azonfelül megvolt a maga háza, melyben erősebb volt mint máshol. Ha p. o. Saturnus ép akkor volt uralkodó planéta, midőn a saját házában székel, ereje kettős volt, s okvetlenül érvényesítette befolyását, mely szomorúságot és gyászt hozott az emberekre, nedves hűvös időjárást okozott stb. Egyszersmind pedig a földi és lelki javaknak is meg voltak a magok házai, s ha e házakba oly bolygó jött, mely különben is patronusa volt az illető javaknak: akkor okvetlenül elnyerte azokat az illető, a ki számára a horoscóp szólt. Így ha Jupiter a hatalom és erő planétája a hatalom házában is foglalt helyet, s talán egyszersmind uralkodó planéta is volt, vagy az uralkodáshoz közel állott: akkor az illető bizvást várhatott nagy hatalmú állást, hivatalt stb.

Mindezeket tekintetbe véve, könnyű mind a mellékelt ábrákat, mind az azokhoz fűződő magyarázatot megértenünk.

Az első horoscóp 1473. április 2-ikáról, 9 óra 29 percz és 15 másodperczről szól, midőn Corvin János született, az égnek azon állapotát tünteti tehát elő, melyben akkor volt. Látjuk belőle hogy az éjszaka uralkodó planétája a Mars, mely $24^{\circ} 16'$ helyet foglalt el az égen a Halak csillag képében, az óra planétája a Mercur, $26^{\circ} 22'$ eltéréssel szintén a Halakban volt. A Jupiter az első házban a Nyílas csillagképben volt, a Nap — nem régen mulván még el az éjnap egyen ideje — 22 foknyi eltéréssel birt, s a Kosban állomásozott; a Föld a bikában, a Saturnus és Hold pedig az Ikrek közelében.

Ezen horoscóp ábráját és eredeti magyarázatát adjuk itt a mint következők:

↳ Conceptio Nati erat Anno 1472°. In Julio, die 14^a hora prima post medium noctis sequentis Sole exeunte in inicio 2ⁱ gradus leonis. Et Luna in 14° (arietis?) 24^{ti} gradus Scorpionis.

Ascendens dirigitur per tabulam. 48. cum Ascensionibus 252. 48. 54.

Decima domus dirigitur per tabulam recti circuli cum Ascensionibus. 162. 48. 54.

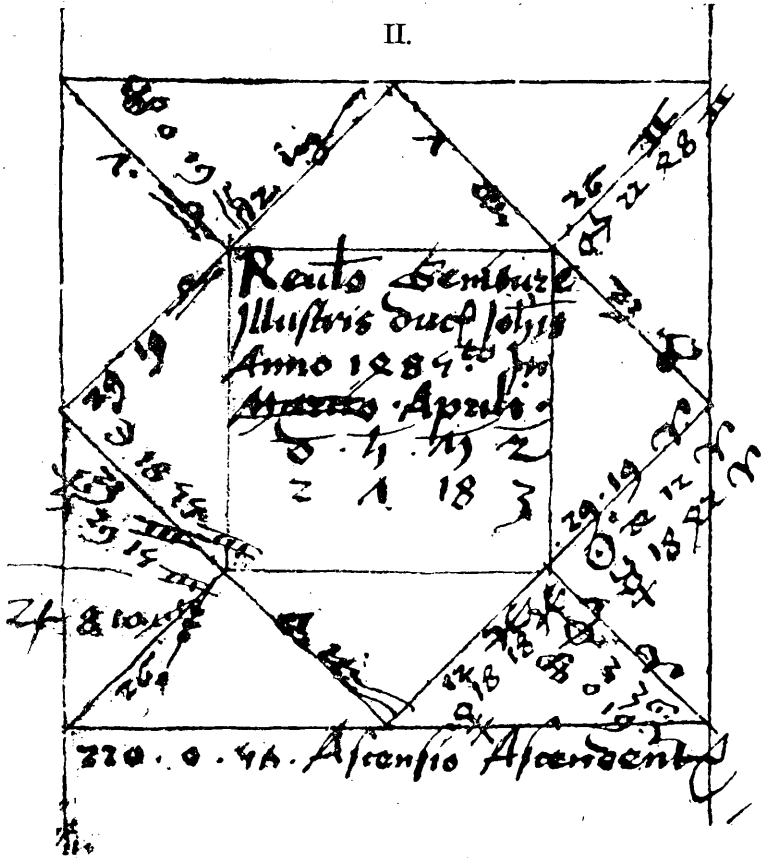
Sol dirigitur per tabulam 38. cum Ascensionibus octavi gradus. 207. 20. 48.

Luna dirigitur per tabulam. 44. cum Ascensionibus gradus oppositi. 283. 24. 49.

Caput draconis in horoscopo Natum exaltabit et tribuet Sanitatem. Similiter Jupiter dominus domus substancie et quarte in ascendente, vitam cum sanitate prolongabit, diuitias augmentabit atque plurima conferet dominia. Mars dominus Ascendentis cum mercurio domino domus decime et partis fortune. In domo quarta in signo Jouis, maximam decernit potenciam et dominia inexplicabilia: et successionem in paterna dominia, domus enim quarta patrem aspicit et ipsius hereditates: Luna cum saturno in domo octaua dominia multa per mortem magnatum pollicetur. Pars fortune in decima fortunatum reddet in omnibus ipsius negocijs. Venus domina Coniugiorum in domo septima et applicatio exagona mercurij domini decime ad eam. Item presencia duarum magnarum stellarum primi honoris cum Venere: pollicentur hec omnia coniugium siue matrimonium cum Illustri et potenti domina et forte successiue duabus copulabitur sponsis. Sol in signo exaltationis sue et iuxta gradum decernit excellentes honores et sublimationes inexplicabiles, hoc idem Coniunctio luminarium precedens genituram pollicetur: ex quo erat in 18to gradu Arietis in vicino videlicet gradui exaltationis solis.◀

A másik horoscóp 1485 április 2-ikéről szól, tehát arról a napról, midőn Corvin János épen elérte 12-ik évét. A Jupiter ismét a Nyilasban volt (miután 12 év alatt tesz körülbelül egy körülforgást) s oda esett a Saturnus is, a Föld a Halakban volt, Mercur a Kosban stb.◀

E horoscop ábrája és magyarázata a következő:

Inclinabitur Illustris dux ad significata prime domus proinde negocia sua feliciter disponentur. Et incipiet sua Illustris domina acquirere ea, que sibi hora geniture sidera pollicita sunt: Ex eo, quod Luna in signo profectionis constituta applicat saturno corpore suo quemadmodum hora geniture applicabat eidem. Jupiter etiam, qui hora ipsa geniture erat in horoscopo et in sagittario erat in presenti revelatione in eodem signo et prope gradum in quo erat tempore geniture: tribuet magnam partem eorum bonorum que promisit hora geniture: Item Luna prope initium 2^e domus acquisitionem decernit substance: Saturnus dominus domus quarte in domo Lucri et substance. Ex domi-

niis pollicetur Lucrum et substantiam. Jupiter in domo 2^a fortunam et Lucrum insinuat: Venus in quinta et in domo sui gaudij et in signo exaltationis sue gaudia decernit ratione exaltationis: Sol similiter in sua exaltatione semper faciet suam Illustritatem altiores dignitatis gradus conscendere. Mars dominus signi perfectionis prope lineam domus none itinera promittit et inclinabit natum ad studia: licet cum tedio: Mars enim natura contrariatur Studijs etc.«

E szerint tehát Corvin János 1473-ban április 2-án, 9 óra, 25 perc és 15 másodpercikor született és 1472-ben július 14-én éjjel után 1 órakor fogantatott. Legérdekesebb a horoscóp azon jóslata, mely két nagy csillagnak Venus melletti szomszédságából Corvin Jánosnak kitűnő fejedelmi nővel való házasságot jósl s azt mondja, hogy a herceg talán kétszer fog házasságra lépni. Tudjuk, hogy éppen megfordítva történt, Corvin János neje Frangepán Beatrix ment másodszor férjhez Brandenbúrgi György őrgrófhoz, míg Corvin János időelőtt szállt kora sirba. Az astrologus tehát tévedett.

A bécsi nyomdászat 400 éves jubileumához. A »Könyvszemle« f. é. II-ik füzetében említettük, hogy a Nemzeti Múzeum könyvtára Dr. Mayer Antal bécsi tudósnak, ki az 1480-ik év fordulójára a bécsi nyomdászat 400 éves történetét írja, megígérte közreműködését. Ma e hírünket azzal egészíthetjük ki, hogy a könyvtár ígérletét már beváltotta. Czedulacatalogusa alapján összeállította a gyűjteményében levő 1700 előtti bécsi nyomtatványok teljes jegyzékét, s ezt Dr. Mayernek a napokban el is küldte. E jegyzékben a bécsi nyomtatványok száma több százra megy; ezek közt van 50 olyan, melyeket Denis a ritkaságok közé soroz, s 10 olyan, melyekről a bibliographiai segédkönyvek mit sem tudnak. Valószínű, hogy több unicum lesz köztük.

Cs. 7.